

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
MACIEJ SZPUNAR
prezentate la 10 martie 2016¹

Cauza C-12/15

Universal Music International Holding BV
împotriva
Michael Tétreault Schilling,
Irwin Schwartz,
Josef Brož

[cerere de decizie preliminară formulată de Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos)]

„Spațiul de libertate, securitate și justiție — Competența judiciară în materie civilă și comercială — Regulamentul (CE) nr. 44/2001 — Articolul 5 punctul 3 — Materie delictuală sau cvasidelictuală — Locul în care s-a produs fapta prejudiciabilă — Prejudiciu pur patrimonial”

I – Introducere

1. Este bine cunoscut că sistemul de atribuire a competenței judiciare în materie civilă și comercială, instituit prin Regulamentul (CE) nr. 44/2001², se întemeiază pe norma generală prevăzută la articolul 2 alineatul (1) din acest regulament, potrivit căruia persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție în fața instanțelor statului membru în cauză, și că una dintre derogările de la această normă este prevăzută la articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, în temeiul căruia, în materie delictuală, o persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru în fața instanțelor de la locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă.

2. Problema esențială care face obiectul prezentei cauze este aceea dacă un prejudiciu patrimonial suferit într-un stat membru în urma unui act ilicit săvârșit într-un alt stat membru poate constitui ca atare temeiul unei competențe judiciare în sensul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001.

II – Cadrul juridic

3. Articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 prevede:

„Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză.”

¹ — Limba originală: franceza.

² — Regulamentul Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).

4. Articolul 5 din același regulament prevede:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

[...]

(3) în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă;

[...]”

III – Situația de fapt din litigiul principal și întrebările preliminare

5. Universal Music International Holding BV (denumită în continuare „Universal Music”) este o casă de discuri, cu sediul în Baarn (Țările de Jos), care face parte din Universal Music Group, cu sediul în Statele Unite. Universal Music International Ltd (denumită în continuare „Universal Ltd”) este o societate-soră a Universal Music și face parte de asemenea din Universal Music Group.

6. În 1998, Universal Ltd, B&M spol. s r. o. (denumită în continuare „B&M”), o societate cu sediul în Republica Cehă, precum și acționarii B&M au convenit că, în calitate de societate desemnată în final în acest scop în cadrul Universal Music Group, una sau mai multe societăți din acest grup ar achiziționa mai întâi 70 % din acțiunile B&M, apoi restul acțiunilor în 2003. Prețul acțiunilor trebuia stabilit în 2003, în momentul achiziționării acestui rest de 30 %. Acordurile menționate au fost consemnate într-o scrisoare de intenție care stabilea ca obiectiv un preț de vânzare echivalent cu de cinci ori profitul anual mediu al B&M.

7. Părțile au negociat vânzarea și livrarea a 70 % din acțiunile B&M și un pact de opțiune de cumpărare pentru restul de 30 % din acțiuni. La cererea serviciului juridic al Universal Music Group, contractul privind opțiunea de cumpărare de acțiuni a fost întocmit de cabinetul de avocatură ceh Burns Schwartz International. De la sfârșitul lunii august 1998, serviciul juridic al Universal Music Group, Burns Schwartz International și acționarii B&M și-au transmis reciproc opt proiecte de contract. În timpul acestor negocieri, Universal Music a figurat drept cumpărător.

8. La 5 noiembrie 1998, Universal Music, B&M și acționarii acesteia din urmă au încheiat contractul privind opțiunea de cumpărare de acțiuni.

9. Din dosarul prezentat Curții reiese că o modificare propusă de serviciul juridic al Universal Music Group nu a fost preluată în întregime de un colaborator al Burns Schwartz International, ceea ce a condus la creșterea de cinci ori a prețului de vânzare în raport cu cel care fusese prevăzut, preț de vânzare care trebuia multiplicat în continuare cu numărul acționarilor.

10. Atunci când, în luna august 2003, Universal Music și-a îndeplinit obligația de a cumpăra restul de 30 % din acțiuni de la acționarii B&M și a calculat prețul de vânzare avut în vedere, care se ridica la suma de 10 180 281 CZK (aproximativ 313 770,41 euro), acționarii B&M au pretins suma care rezulta din formula prevăzută în contractul privind opțiunea de cumpărare de acțiuni, care se ridica la 1 003 605 620 CZK (aproximativ 30 932 520,27 euro).

11. Universal Music și acționarii B&M au decis să supună diferendul lor judecătii de către o comisie de arbitraj, în fața căreia au ajuns la un acord la 31 ianuarie 2005. În executarea acestei tranzacții, Universal Music a plătit suma de 2 654 280,03 euro pentru restul de 30 % din acțiuni (denumită în continuare „cuantumul rezultat din tranzacție”). Aceasta a achitat cuantumul rezultat din tranzacție prin virament dintr-un cont bancar pe care îl deține în Țările de Jos. Transferul a fost efectuat într-un cont pe care acționarii-vânzători ai acțiunilor B&M îl dețin în Republica Cehă.

12. Universal Music a introdus o acțiune la rechtbank Utrecht (Tribunalul Utrecht) prin care a solicitat obligarea în solidar a părților la plata sumei de 2 767 861,25 euro plus dobânzi și cheltuieli în temeiul răspunderii lor cvasidelictuale. Cererea menționată corespunde prejudiciului pe care Universal Music pretinde că l-a suferit ca urmare a neglijenței unui colaborator al Burns Schwartz International la redactarea textului contractului privind opțiunea de cumpărare de acțiuni. Cuantumul prejudiciului reclamat constă în diferența dintre, pe de o parte, prețul de vânzare avut în vedere și, pe de altă parte, cuantumul rezultat din tranzacție și cheltuielile pe care Universal Music a trebuit să le suporte în cadrul arbitrajului și al tranzacției.

13. Universal Music a susținut că, urmare a actului reproșat părților, a suferit un „prejudiciu patrimonial inițial” în Țările de Jos, întrucât a achitat cuantumul rezultat din tranzacție, precum și cheltuielile legate de arbitraj și de tranzacție din patrimoniul său localizat în Țările de Jos, unde își are sediul.

14. Domnii Schilling și Brož, cu domiciliul în România și, respectiv, în Republica Cehă, au contestat competența instanței olandeze, susținând că plata cuantumului rezultat din tranzacție și a cheltuielilor suportate din patrimoniul Universal Music nu poate fi considerată un prejudiciu patrimonial inițial survenit în Țările de Jos ca urmare a comportamentului care a avut loc în Republica Cehă.

15. Prin hotărârea din 27 mai 2009, rechtbank Utrecht (Tribunalul Utrecht) s-a declarat necompetent să soluționeze cererea formulată de Universal Music. În opinia acestuia, prejudiciul pretins de Universal Music era un prejudiciu pur patrimonial care reprezenta consecința directă a faptei prejudiciabile. S-ar ridica problema dacă locul unde a survenit acest prejudiciu, în speță Baarn, la sediul Universal Music, putea fi considerat ca fiind locul faptei prejudiciabile în sensul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001. În opinia rechtbank Utrecht (Tribunalul Utrecht), această situație nu se regăsește întrucât nu ar exista suficiente legături care să permită să se prezume competența instanței olandeze în temeiul articolului 5 punctul 3 din regulamentul menționat.

16. Sesizată în apel de Universal Music, Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Curtea de Apel Arnhem-Leeuwarden) a confirmat, prin hotărârea din 15 ianuarie 2013, hotărârea rechtbank Utrecht (Tribunalul Utrecht). În ceea ce privește articolul 5 punctul 3 menționat, această instanță a considerat că legătura deosebit de strânsă dintre cerere și instanța sesizată, care constituie un criteriu pentru aplicarea articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, ar lipsi în speță. Simplul fapt că suma rezultată din tranzacție trebuia suportată de o societate stabilită în Țările de Jos nu ar fi suficient pentru a constitui temeiul competenței instanței olandeze.

17. Universal Music a formulat recurs împotriva hotărârii curții de apel la Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos). Domnii Schilling și Brož au introdus separat recurs incident condiționat.

18. Instanța de trimitere arată că Curtea a avut ocazia să statueze, în Hotărârea Marinari³, că locul unde victima susține că a suferit un prejudiciu patrimonial ca urmare a unui prejudiciu inițial survenit în alt stat membru nu poate fi considerat locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă, conform articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001.

3 — C-364/93, EU:C:1995:289.

19. Cu toate acestea, Curtea nu a precizat încă criteriul sau punctul de vedere pe baza căruia instanța națională ar putea să determine dacă se ridică problema unui prejudiciu patrimonial inițial, denumit și prejudiciu patrimonial de bază sau prejudiciu patrimonial direct, sau a unui prejudiciu patrimonial care rezultă din acesta din urmă ori care este consecința acestuia, denumit și prejudiciu consecutiv sau prejudiciu indirect.

20. Curtea nu a indicat nici criteriul sau punctul de vedere pe baza căruia instanța națională trebuia să stabilească locul unde prejudiciul patrimonial, direct sau indirect, a survenit sau se consideră că a survenit.

21. În opinia Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos), se ridică de asemenea problema dacă și în ce măsură instanța națională care trebuie să aprecieze dacă este competentă în speță în temeiul Regulamentului nr. 44/2001 este obligată să își întemeieze aprecierea pe afirmațiile relevante în această privință ale solicitantului sau ale reclamantului ori dacă trebuie să țină seama și de elementele prezentate de pârât pentru a contesta aceste afirmații.

22. În aceste condiții, instanța de trimitere a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 5 [punctul] 3 din Regulamentul [nr. 44/2001] trebuie interpretat în sensul că «locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă» poate fi considerat locul din statul membru în care a survenit prejudiciul, atunci când acesta constă exclusiv într-un prejudiciu patrimonial, care reprezintă urmarea directă a unui act ilicit săvârșit în alt stat membru?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare:

(a) În aprecierea competenței sale în temeiul articolului 5 [punctul] 3 din Regulamentul nr. 44/2001, pe baza cărui criteriu sau a căror puncte de vedere trebuie să determine instanța națională dacă, în speță, este vorba despre un prejudiciu patrimonial care reprezintă urmarea directă a unui comportament ilicit («prejudiciu patrimonial inițial» sau «prejudiciu patrimonial direct») sau despre un prejudiciu patrimonial care rezultă dintr-un prejudiciu inițial produs în alt loc ori despre un prejudiciu care este consecința unui prejudiciu produs în alt loc («prejudiciu consecutiv» sau «prejudiciu patrimonial indirect»)?

(b) În aprecierea competenței sale în temeiul articolului 5 [punctul] 3 din Regulamentul nr. 44/2001, pe baza cărui criteriu sau a căror puncte de vedere trebuie să determine instanța națională locul unde, în speță, s-a produs sau se consideră că s-a produs prejudiciul patrimonial, fie acesta direct sau indirect?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că instanța națională care trebuie să aprecieze dacă, în speță, îi revine competența de soluționare în temeiul acestui regulament este obligată să își întemeieze aprecierea pe susținerile relevante ale solicitantului sau ale reclamantului sau în sensul că această instanță trebuie să ia în considerare și elementele pe care pârâtul le-a invocat pentru a contesta aceste susțineri?”

23. Reclamanta din litigiul principal, domnii Schilling și Brož, guvernul elen, precum și Comisia Europeană au depus observații și au fost ascultate în ședința care a avut loc la 25 noiembrie 2015.

IV – Analiză

A – *Observații introductive*

24. În prezentele concluzii, cităm jurisprudența Curții cu privire la Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială⁴, astfel cum a fost modificată prin convențiile succesive privind aderarea noilor state membre la această convenție (denumită în continuare „Convenția de la Bruxelles”), dat fiind că, în măsura în care Regulamentul nr. 44/2001 a înlocuit Convenția de la Bruxelles, interpretarea dată de Curte dispozițiilor acestei convenții este valabilă și în privința dispozițiilor regulamentului menționat atunci când dispozițiile acestor instrumente pot fi calificate ca fiind echivalente⁵. Astfel, dispoziția esențială din prezenta cauză, respectiv articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, este redactată în termeni cvasiidentici cu cei ai dispoziției omologe a Convenției de la Bruxelles, a cărei structură o preia. Având în vedere o asemenea echivalență, în conformitate cu considerentul (19) al Regulamentului nr. 44/2001, trebuie asigurată continuitatea în interpretarea acestor două instrumente⁶.

B – *Cu privire la prima întrebare*

25. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă” poate fi considerat locul, situat într-un stat membru, în care a survenit prejudiciul⁷, atunci când acesta constă exclusiv într-un prejudiciu patrimonial care rezultă direct dintr-un act ilicit săvârșit în alt stat membru.

26. Instanța de trimitere urmărește, așadar, să afle, în esență, dacă un prejudiciu patrimonial suferit într-un stat membru este un factor de legătură suficient pentru a se stabili instanța competentă în temeiul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001.

27. Numai prin derogare de la principiul fundamental enunțat la articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, prin care competența este atribuită instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia se află domiciliul pârâtului, capitolul II secțiunea 2 din acest regulament prevede atribuirea unui anumit număr de competențe speciale, printre care figurează aceea prevăzută la articolul 5 punctul 3 din regulamentul menționat⁸. Întrucât competența instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă constituie o normă de competență specială, aceasta trebuie interpretată în mod autonom și strict⁹, ceea ce nu permite o interpretare care excedează ipotezele prevăzute în mod explicit de regulamentul menționat¹⁰.

4 — JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3.

5 — Hotărârea TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243, punctul 36 și jurisprudența citată).

6 — A se vedea de asemenea, în ceea ce privește tocmai articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, Hotărârea Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, punctul 19).

7 — Pentru a evita orice risc de confuzie, trebuie să subliniem că termenii „prejudiciu” și „daună” sunt utilizați fără distincție în prezentele concluzii.

8 — A se vedea printre altele Hotărârile Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318, punctul 44) și Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, punctul 23).

9 — Potrivit unei jurisprudențe constante. A se vedea printre altele Hotărârile Holterman Ferho Exploitatie și alții (C-47/14, EU:C:2015:574, punctul 72), CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punctul 37) și Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 43).

10 — A se vedea printre altele Hotărârile Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318, punctul 45) și Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, punctul 24).

28. Rațiunea principală a normei de competență specială enunțate la articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 este, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, existența unei legături deosebit de strânse între litigiu și instanța de la locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă, care justifică atribuirea competenței în favoarea acesteia din urmă pentru motive legate de buna administrare a justiției și de organizarea utilă a procesului¹¹. Astfel, instanța de la locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă este, în mod obișnuit, cea mai în măsură să se pronunțe asupra cauzei, în special din motive legate de proximitatea față de litigiu și de facilitatea administrării probelor¹².

29. Articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede, așadar, că o persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru în materie delictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă *fapta prejudiciabilă*.

30. Observăm că această dispoziție nu menționează nicidecum o *daună* sau un *prejudiciu*, ci o *faptă prejudiciabilă*. Prin urmare, nu prejudiciul este cel vizat în principal de textul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, ci faptul generator al unui prejudiciu. Logica acestei dispoziții ne pare evidentă: o instanță de la locul unde a fost cauzat efectiv un prejudiciu va fi în mod normal cea mai în măsură să colecteze faptele, să asculte martorii și să efectueze orice act procedural.

31. În aceste condiții, este bine cunoscut că, începând cu cauza de principiu în care s-a pronunțat Hotărârea Bier, denumită „Minele de potasiu din Alsacia”¹³, Curtea interpretează expresia „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă” ca înglobând două locuri diferite, și anume locul unde s-a produs prejudiciul¹⁴ și cel al evenimentului cauzator¹⁵ care este la originea acestui prejudiciu¹⁶.

32. În ceea ce privește un prejudiciu patrimonial, Curtea a declarat în Hotărârea Marinari¹⁷ că noțiunea „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă” nu se referea la locul unde victima susținea că a suferit un prejudiciu patrimonial *ca urmare a* unui prejudiciu inițial survenit și suferit de ea într-un alt stat membru¹⁸. În cazul respectiv, reclamantul depusese la filiala unei bănci în Regatul Unit un pachet de bilete la ordin pe care angajații băncii refuzaseră să îl restituie, semnalând totodată la poliție existența acestor efecte, declarându-le de proveniență ilicită, ceea ce condusese la arestarea reclamantului și la punerea sub sechestru a biletelor la ordin. După ce a fost achitat de justiția engleză, reclamantul sesizase o instanță italiană pentru a obține obligarea băncii la repararea prejudiciilor cauzate de angajații săi. Cererea urmărea plata contravalorii biletelor la ordin și repararea prejudiciului pe care l-ar fi suferit reclamantul ca urmare a reținerii sale, precum și a desfacerii mai multor contracte și a atingerii aduse reputației sale.

33. În cauza principală, contractul care cuprinde clauza eronată a fost negociat și semnat în Republica Cehă. Drepturile și obligațiile părților au fost definite în acest stat membru, inclusiv obligația pentru Universal Music de a plăti o sumă mai ridicată decât cea prevăzută inițial pentru restul de 30 % din acțiuni. Această obligație contractuală, pe care părțile la contract nu aveau intenția să o stabilească, a luat naștere în Republica Cehă. Prin urmare, obligația de a plăti un preț mai ridicat decât cel prevăzut a devenit ireversibilă și inevitabilă în acest stat membru și, în opinia noastră, prejudiciul s-a produs acolo.

11 — A se vedea Hotărârea Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, punctul 24 și jurisprudența citată).

12 — Hotărârea Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, punctul 24 și jurisprudența citată).

13 — 21/76, EU:C:1976:166.

14 — Denumit „Erfolgsort” conform doctrinei germane.

15 — Denumit „Handlungsort” conform doctrinei germane.

16 — 21/76, EU:C:1976:166, punctul 24. A se vedea de asemenea Hotărârile Zuid-Chemie (EU:C:2009:475, punctul 23) și Kainz (C-45/13, EU:C:2014:7, punctul 23).

17 — C-364/93, EU:C:1995:289.

18 — A se vedea Hotărârea Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289, punctul 21).

34. Această constatare ar implica faptul că prima și cea de a doua întrebare devin ipotetice, în măsura în care, în temeiul unei jurisprudențe constante, „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă” se situează în Republica Cehă.

35. Instanța de trimitere arată totuși că nu a găsit un răspuns în jurisprudența Curții la întrebarea dacă doar un prejudiciu patrimonial poate constitui un „Erfolgsort” și, prin urmare, poate constitui temeiul unei competențe în sensul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001. Cu alte cuvinte, aceasta ridică problema dacă există competență în temeiul dispoziției citate anterior atunci când nu a existat deja un prejudiciu inițial precum în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea *Marinari*¹⁹.

36. În subsidiar și într-o asemenea ipoteză, problema esențială din prezenta cauză este, așadar, cea de a stabili dacă afirmația Curții din Hotărârea *Minele de potasiu din Alsacia*²⁰, potrivit căreia expresia „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă” înglobează cele două locuri, este valabilă și atunci când un prejudiciu este pur patrimonial.

37. În opinia noastră, răspunsul este negativ.

38. Atunci când este vorba despre un prejudiciu patrimonial, și anume un prejudiciu care constă numai într-o diminuare a activelor financiare²¹, nu considerăm că noțiunea „Erfolgsort” este pe deplin pertinentă²². În anumite situații, noțiunile „Handlungsort” și „Erfolgsort” nu pot fi diferențiate. Pentru stabilirea unui eventual „Erfolgsort”, totul ar depinde, într-o asemenea situație, de determinarea locului unde se află activele financiare, ceea ce coincide, în mod normal, cu locul reședinței sau, în cazul unei persoane juridice, cu cel al sediului social. Această problemă este deseori aleatorie și legată de considerații fără nicio legătură cu faptele în discuție.

39. În consecință, am fi prudenți în ceea ce privește transpunerea *ad litteram* a jurisprudenței rezultate din Hotărârea *Minele de potasiu din Alsacia*²³ în cazul unei situații în care prejudiciul este patrimonial. Astfel cum subliniază Comisia în mod întemeiat în observații, prin recunoașterea, în Hotărârea *Minele de potasiu din Alsacia*²⁴, a posibilității reclamantului de a alege între locul unde s-a produs prejudiciul și locul unde s-a produs evenimentul cauzator al prejudiciului, Curtea nu a urmărit extinderea derogării referitoare la norma generală de competență. Rațiunea unei asemenea alegeri privește necesitatea de a rămâne cât mai aproape posibil de situația de fapt din litigiu și de a desemna instanța cea mai în măsură să soluționeze cauza și, în acest context, să organizeze în mod util un proces, de exemplu, prin colectarea probelor și prin ascultarea martorilor.

40. Astfel cum am constatat mai sus, toți factorii care permit unei instanțe să organizeze în mod util un proces se află, așadar, în Republica Cehă.

41. Cu alte cuvinte, pentru motive legate de buna administrare a justiției și de economie procedurală, simplul fapt că suma rezultată dintr-o tranzacție a fost suportată de o societate cu sediul în Țările de Jos nu este suficient pentru a constitui temeiul competenței instanței olandeze.

42. O analiză a jurisprudenței Curții nu infirmă, în opinia noastră, această abordare.

19 — C-364/93, EU:C:1995:289.

20 — 21/76, EU:C:1976:166.

21 — „Vermögensschade” în terminologia instanței de trimitere.

22 — Situația este evident diferită în cazul în care ceea ce este vizat prin actul delictual este patrimoniul ca atare. Într-o asemenea situație, este clar pentru noi că „Erfolgsort” poate fi foarte bine locul unde s-a produs prejudiciul patrimonial. A se vedea de asemenea în acest sens Mankowski, P., în Magnus, U., și Mankowski, P., *Brussels Ibis Regulation – Commentary*, Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln, 2016, articolul 7, punctul 328.

23 — 21/76, EU:C:1976:166.

24 — 21/76, EU:C:1976:166.

43. În cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Kronhofer²⁵, persoana prejudiciată, care avea sediul în Austria, răspunsese la o ofertă care consta în deschiderea unui cont în Germania, în care aceasta transferase un capital. Curtea a declarat că articolul 5 punctul 3 din Convenția de la Bruxelles trebuia interpretat în sensul că expresia „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă” nu vizează locul unde se află domiciliul reclamantului și unde s-ar afla „centrul intereselor acestuia” *numai pentru motivul* că acesta ar fi suferit aici un prejudiciu financiar care rezultă din pierderea unor elemente din patrimoniul său care s-a produs și a fost suferită în alt stat contractant²⁶. Această constatare este convingătoare, dat fiind că acest loc este mai degrabă fortuit și nu este în mod necesar un criteriu de legătură fiabil.

44. În cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Kolassa²⁷, un investitor investise în propria țară, Austria, o sumă determinată la o bancă. Pentru Curte, prejudiciul a survenit în locul unde l-a suferit investitorul²⁸, și anume în Austria. Potrivit Curții, era probată²⁹ o competență în temeiul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001.

45. Considerăm totuși că nu se poate deduce din această cauză o normă generală potrivit căreia un prejudiciu patrimonial este suficient ca factor de legătură în sensul dispoziției citate anterior. Faptele din cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Kolassa³⁰ erau astfel specifice. Pârâta din acea cauză, o bancă britanică, publicase un prospect cu privire la certificatele financiare în discuție în Austria³¹, iar o bancă austriacă (re)vânduse aceste certificate.

46. În cauza în care s-a pronunțat Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide, privind dreptul concurenței, în care victimele se aflau în mai multe state membre, Curtea a recunoscut că aceste locuri diferite puteau servi drept factor de legătură³². Curtea a declarat că, „[î]n ceea ce privește prejudiciul care constă în costuri suplimentare plătite ca urmare a unui preț ridicat în mod artificial, [...] acest loc nu este identificabil decât pentru fiecare pretinsă victimă luată în considerare în mod individual și se va afla, în principiu, la sediul social al acesteia”³³.

47. Nu considerăm că această afirmație poate constitui temeiul unei norme generale potrivit căreia sediul social al unei întreprinderi prejudiciate constituie locul unde s-a produs un prejudiciu. Dimpotrivă, această afirmație se explică și în acest caz prin particularitățile respectivei cauze, în care fusese prejudiciat un număr ridicat de persoane. În consecință, nu era posibil să se identifice un loc unic în ceea ce privește locul unde fusese încheiată înțelegerea și nici, în consecință, locul evenimentului causal. În plus, considerăm că sediul social al unei întreprinderi tinde să coincidă cu activitățile sale economice.

48. Pe scurt, nu înțelegem cum articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 ar putea constitui temeiul competenței judiciare a unei instanțe situate într-un stat membru cu care litigiul are ca unic factor de legătură faptul că persoana prejudiciată a suferit aici un prejudiciu patrimonial.

25 — C-168/02, EU:C:2004:364.

26 — Hotărârea Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, punctul 21).

27 — C-375/13, EU:C:2015:37.

28 — Hotărârea Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 54).

29 — Hotărârea Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 57).

30 — C-375/13, EU:C:2015:37.

31 — A se vedea de asemenea Concluziile noastre prezentate în cauza Kolassa (C-375/13, EU:C:2014:2135, punctul 64).

32 — C-352/13, EU:C:2015:335 (punctul 52).

33 — Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335).

49. În consecință, propunem să se răspundă la prima întrebare că articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă” nu poate, în lipsa altor factori de legătură, să fie considerat locul, situat într-un stat membru, în care a survenit prejudiciul, atunci când acesta constă exclusiv într-un prejudiciu patrimonial rezultat dintr-un act ilicit săvârșit în alt stat membru.

50. Având în vedere această propunere, nu trebuie să se mai examineze cea de a doua întrebare.

C – Cu privire la a treia întrebare

51. Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că instanța națională care trebuie să aprecieze dacă este competentă în temeiul acestei dispoziții are obligația să își întemeieze aprecierea pe afirmațiile reclamantului sau dacă această instanță are obligația să ia în considerare și elementele invocate de pârât pentru a contesta respectivele afirmații.

52. Chiar dacă instanța de trimitere ridică această problemă doar în cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, considerăm că există un interes pentru a răspunde, dat fiind că această problemă are aplicabilitate generală și se referă la aprecierea competenței, iar nu numai la problema dacă un prejudiciu patrimonial este suficient pentru stabilirea competenței.

53. Cu titlu introductiv, trebuie amintit³⁴ că competența instanței este determinată de normele autonome ale Regulamentului nr. 44/2001, în timp ce fondul cauzei este soluționat potrivit dreptului național aplicabil, determinat de normele care reglementează conflictul de legi privind obligațiile contractuale³⁵ sau necontractuale³⁶.

54. Considerăm că jurisprudența existentă ne oferă deja mai multe indicii pentru a putea răspunde la această întrebare.

55. Regulamentul nr. 44/2001 nu precizează întinderea obligațiilor de control care revin unei instanțe naționale cu ocazia verificării competenței sale. Potrivit jurisprudenței constante, Convenția de la Bruxelles nu avea ca obiect unificarea normelor de procedură ale statelor contractante, ci repartizarea competențelor judiciare pentru soluționarea litigiilor în materie civilă și comercială în relațiile dintre statele contractante și facilitarea executării hotărârilor judecătorești³⁷. Reiese de asemenea dintr-o jurisprudență constantă că, în ceea ce privește normele de procedură, trebuie avute în vedere normele naționale aplicabile de către instanța sesizată, sub rezerva ca aplicarea acestor norme să nu aducă atingere efectului util al Convenției de la Bruxelles³⁸.

34 — A se vedea de asemenea Concluziile noastre prezentate în cauza Kolassa (C-375/13, EU:C:2014:2135, punctul 69).

35 — Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) (JO L 177, p. 6).

36 — Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II) (JO L 199, p. 40).

37 — A se vedea în această privință Hotărârile Shevill și alții (C-68/93, EU:C:1995:61, punctul 35), Italian Leather (C-80/00, EU:C:2002:342, punctul 43), precum și DFDS Torline (C-18/02, EU:C:2004:74, punctul 23).

38 — Hotărârile Hagen (C-365/88, EU:C:1990:203, punctele 19 și 20), precum și Shevill și alții (C-68/93, EU:C:1995:61, punctul 36).

56. Astfel, Curtea a considerat că un reclamant putea să invoce competența instanței de la locul de executare a contractului potrivit articolului 5 alineatul (1) din Convenția de la Bruxelles, chiar dacă încheierea contractului care se afla la originea acțiunii era în litigiu între părți³⁹. Aceasta a precizat de asemenea că era conformă cu spiritul de securitate juridică posibilitatea instanței naționale sesizate de a se pronunța cu ușurință cu privire la propria competență pe baza normelor respectivei convenții, fără să fie obligată să procedeze la examinarea cauzei pe fond⁴⁰.

57. Curtea a considerat de asemenea că, în stadiul verificării competenței internaționale, instanța sesizată nu apreciază nici admisibilitatea, nici temeinicia cererii de constatare negativă potrivit normelor dreptului național, ci identifică numai criteriile de legătură cu statul instanței respective care justifică competența sa în temeiul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001⁴¹. Curtea a considerat de asemenea că, în aplicarea articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, instanța sesizată poate considera stabilite, exclusiv în vederea verificării competenței sale în temeiul acestei dispoziții, susținerile reclamantului în ceea ce privește condițiile răspunderii delictuale sau cvasidelictuale⁴². În sfârșit, aceasta a declarat că, în cadrul verificării competenței în temeiul Regulamentului nr. 44/2001, nu este necesar să se procedeze la administrarea în detaliu a probelor privind elementele de fapt în litigiu care sunt relevante atât în ceea ce privește problema competenței, cât și în ceea ce privește existența dreptului invocat și că instanța sesizată poate totuși să examineze propria competență internațională în lumina tuturor informațiilor de care dispune, inclusiv, dacă este cazul, contestațiile formulate de părât⁴³.

58. Prin urmare, propunem să se răspundă la a treia întrebare că, pentru a-și stabili competența potrivit dispozițiilor Regulamentului nr. 44/2001, instanța sesizată cu un litigiu trebuie să aprecieze toate elementele de care dispune, inclusiv, dacă este cazul, elementele invocate de părât.

V – Concluzie

59. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos) după cum urmează:

- „1) Articolul 5 punctul 3 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că «locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă» nu poate, în lipsa altor factori de legătură, să fie considerat locul, situat într-un stat membru, în care a survenit prejudiciul, atunci când acesta constă exclusiv într-un prejudiciu patrimonial care rezultă dintr-un act ilicit săvârșit în alt stat membru.
- 2) Pentru a-și stabili competența în temeiul dispozițiilor Regulamentului nr. 44/2001, instanța sesizată cu un litigiu trebuie să aprecieze toate elementele de care dispune, inclusiv, dacă este cazul, elementele invocate de părât.”

39 — Hotărârea Effer (38/81, EU:C:1982:79, punctul 8).

40 — Hotărârea Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, punctul 27).

41 — Hotărârea Folien Fischer și Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, punctul 50).

42 — Hotărârea Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, punctul 20).

43 — Hotărârea Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 65).